

Ljubo's queen heeft het beter in Nederland

tekst en foto's Janneke Boogaard
HERWIJNEN/TUZLA - Wilma de Joode uit Herwijnen heeft haar hart verpand aan honden. Bosnische honden wel te verstaan. Een paar keer per jaar reist ze af naar Tuzla, waar haar Stichting Dierenopvang Bosnië een asiel draaiend houdt. Kontakt-journalist Janneke Boogaard reisde dit keer met haar mee.

"Zondagavond 19.00 uur. Na een reis van twintig uur komen we aan op de plaats van bestemming: Tuzla - Noordoost-Bosnië. We snakken naar een warme douche en dito maaltijd, maar Wilma heeft maar één doel voor ogen. We rijden linea recta door naar het asiel. Nou ja, linea recta: vanuit het centrum van de stad volgen we eerst een smalle asfaltweg en vervolgens een kronkelend zandpad naar de top van een heuvel. En dan zijn we er. Het asiel.

Ik begrijp meteen waarom Wilma niet eerst naar het hotel reed. Ze wordt zo warm onthaald door tolk Inez en medewerkers Ljubo en Nevenka dat de tranen in haar ogen schieten. 'Heb ik elke keer als ik hier weer kom', bekent ze. En alleen al door er naar te kijken krijg ik een brok in mijn keel. Of misschien komt het door de aanblik van die honderden honden, allemaal zo enthousiast blaffend alsof hun bloedeigen baasje thuiskomt. Ik ben geen uitgesproken hondenfan, maar ik voel gelijk een groot medelijden met deze dieren. Natuurlijk zijn honden in een Nederlands asiel ook zielig. Maar daar noemen we een asiel niet voor niets een 'dierentehuis'. Hier zitten ze in een verre van waterdichte loods of leger tent en is er niemand die eens lekker met ze knuffelt of ravot.

Behalve dan met Lisa, een uit de kluiten gewassen zwarte Bordercolie. Ljubo troont me mee naar haar toe. 'She's my queen', zegt hij met een brede glimlach waaraan verschillende tanden ontbreken. Ljubo zal Lisa missen. Ze is namelijk één van de veertien honden waarvoor Wilma de benodigde reispapieren heeft kunnen regelen. In Nederland wacht een nieuw baasje en een betere toekomst. 'It's better for her', weet Ljubo.

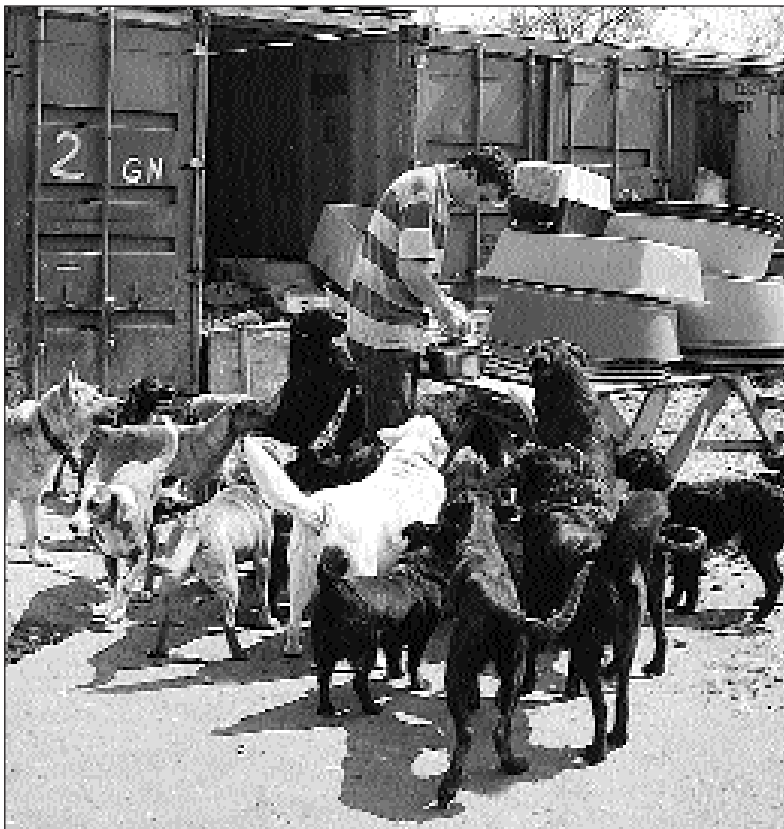
De mensen van het asiel zijn maar wat blij met de komst van twee dierenartsen, drie assistenten en een handvol klussers die een week lang komen werken voor het asiel. Inez heeft voor de gelegenheid zelfs een fles champagne ingeslagen. Alle plastic bekertjes en kopjes worden verzameld en gebroederlijk drinken we ieder een slokje champagne.

Nadat we de spullen hebben uitgeladen - dozen vol steriele operatiesetjes waarnaar de douanebeambten met gefronste blikken hebben gekeken, maar die we met overtuigingskracht en vrouwelijke charmes over de grens hebben gekregen - gaan we dan toch naar Hotel Bristol, waar we deze week dagelijks de tapijten zullen bevullen met onze modderschoenen.

Er volgt een week van hard werken voor het operatie- en klusteam en van heel veel praten voor Wilma. Een Herwijns kwartiertje is niks vergeleken met de Bosnische gang van zaken. Weken geleden hout besteld zodat de Nederlanders gelijk konden beginnen? Jammer, het wordt wat later geleverd. Laatste verklaringen regelen voor de dieren die meegaan naar Nederland?

Kost een paar uur bij de plaatselijke dierenarts. 'En maar vriendelijk blijven lachen om zijn grapjes', verzucht Wilma vol ongeduld.

Maar in een week tijd legt ze toch veel nuttige contacten. Bijvoorbeeld met medewerkers van internationale organisaties die misschien iets kunnen betekenen voor de continuïteit van het werk in het asiel. Zwerfhonden om op te vangen zijn er genoeg, maar de omstandigheden bovenop de heuvel zijn slecht. Er staat een caravan waar de medewerkers om beurten 's nachts blijven en er zijn enkele containers om spullen op te slaan. Stromend water en elektri-

Ljubo heeft zijn handen vol aan het voeren van tweehonderd honden.

Wilma de Joode (in het midden met doos) voert in een week veel gesprekken.

citeit ontbreken. Tijdens een interview voor de Bosnische televisie - die wij volgen vanuit de enige hotelkamer met functionerende tv - gooit Wilma alles in de strijd om de burgemeester ervan te overtuigen dat hij een vergunning moet verlenen, zodat er zekerheid komt voor het asiel. Ze maakt meteen van de gelegenheid gebruik om mensen die een hond willen, aan te moedigen er één te komen halen uit het asiel.

Terwijl wij er zijn staan er inderdaad regelmatig Bosniërs aan de poort. Of er iemand naar hun zieke hond of kat wil kijken. Of hun hond in het asiel mag. Waarom? 'Ik heb een andere gekocht', luidt het even eenvoudige als ontluisterende antwoord. Die heeft het dus nog niet begrepen. Toch wordt de hond opgenomen, want Wilma kan het niet over haar hart verkrijgen hem aan zijn lot over te laten. Onze hoop is gevestigd op een man die echt blijkt te komen om een hond uit te zoeken. Maar - ongelofelijk - hij kan nog geen keus maken uit de tweehonderd exemplaren in alle soorten en maten die er rondlopen. 'He wants to think about it. I hate people who want to think about everything', aldus de teleurgestelde tolk na afloop van het bezoek.

Verderop wordt de loods die vorig jaar is gebouwd, verder afgewerkt. Als er even niet wordt geopereerd, wordt de stroom gebruikt voor elektrisch gereedschap. Zo worden de open ruimtes aan de uiteinden van de loods dichtgemaakt. Dat scheelt wind en regen in de hondenverblijven.

Ook aan 'privé-verblijven' voor de honden wordt gewerkt. 't Is even improviseren met planken van verschillende lengte, breedte en dikte, maar aan het eind van dag twee staat het eerste hondenok dat toch overeind. Nog voordat we de kans hebben gekregen het te schilderen, wordt het al in bezit genomen. Tweehonderd paar trouwe hondenogen volgen al onze verrichtingen. Getimmer en gezaag schrikt ze niet af en zo heeft één van de viervoeters aan het eind van de week een groene vlek op zijn zwarte kop. Precies de kleur die nog een dag of wat op onze handen zit bij gebrek aan terpentijn.

De verfstreken vormen een tastbaar aandenken aan een week in het asiel in Tuzla. Maar veel belangrijker zijn de herinneringen in ons hoofd. Verrengende honden op een winderi-

ge heuvel en de stank van hondenpoep. Maar ook een hechte groep mensen om mee te lachen en te huilen. Te huilen bijvoorbeeld op de plek in Tuzla waar tientallen jongeren begraven liggen die in de oorlog

Tweehonderd paar hondenogen volgen al onze verrichtingen

bij een granaataanslag om het leven kwamen. Het is één van de vele oorlogswonden die nog lang niet zijn geheeld. Des te belangrijker is het dat er mensen zijn die Bosnië weer op gang helpen. Mensen bijvoorbeeld met een *drive* om zwerfdieren een betere toekomst te geven.

Op de terugweg hebben we in de auto gezelschap van Dona, Mamica en Masa. Twintig uur lang blijven ze braaf op de achterbank liggen. De grensposten passeren we zonder problemen, er vraagt zelfs niemand naar de speciale dierenpaspoorten en de verklaringen waar Wilma zo lang op heeft gewacht.

Bij Wilma thuis strekken twaalf reizigers en veertien honden de benen. Binnen een kwartier gaat drie keer de bel: de eerste nieuwe baasjes melden zich. Daar gaat Ljubo's 'queen', op naar een betere toekomst in Nederland."

Stichting Dierenopvang Bosnië

Wilma de Joode richtte in oktober 2002 de Stichting Dierenopvang Bosnië op, om in actie te komen tegen het dierenleed in het voormalige Joegoslavië land. Zeker na de oorlog (1991-1995) zijn er veel zwerfhonden. Ze worden aangeschoten door jagers of worden aangereden. Opvang was er niet. Het asiel in Tuzla is het eerste en tot nu toe enige in Bosnië. De stichting probeert naast het bieden van goede opvang aan de dieren, mensen te bewegen om een asielhond in huis te nemen. Een ander doel is het geven van goede informatie.

Wie geen Bosnische hond in huis wil, maar de dieren wel wil steunen, kan kiezen voor adoptie op afstand. Alle informatie en een uitgebreid reisverslag staat op www.hondenopvang.com.

De dierenartsen Henny (links) en Tom opereren de hele dag door.